

การบริหารงานตามหลักพรหมวิหารธรรมของผู้บริหารวิทยาลัยอาชีวศึกษาจังหวัดยโสธร
สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา

ADMINISTRATION ACCORDING TO PRINCIPLES OF BRAHMA VIHARA DHAMMA
OF ADMINISTRATORS YASOTHON VOCATIONAL COLLEGE
UNDER THE OFFICE OF VOCATIONAL EDUCATION COMMISSION

วลัยพรรณ ศรีรักสูงเนิน

นักศึกษาปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี

Master's degree student Education Administration Faculty of Education, Bangkokthomburi University

e-mail: hitech2550@gmail.com

Received: March,24 2025

Revised: June,18 2025

Accepted: June,27 2025

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึกษาการบริหารงานตามหลักพรหมวิหารธรรมของผู้บริหารวิทยาลัยอาชีวศึกษาจังหวัดยโสธร สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา และ (2) เปรียบเทียบการบริหารงานตามหลักพรหมวิหารธรรมของผู้บริหารวิทยาลัยอาชีวศึกษาจังหวัดยโสธร สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ตามการประเมินของครูจำแนกตามระดับการศึกษา และประสบการณ์การปฏิบัติงาน

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ ประชากรเป็นครูในวิทยาลัยอาชีวศึกษาจังหวัดยโสธร สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา จำนวน 379 คน กลุ่มตัวอย่างใช้วิธีการสุ่มแบบชั้นภูมิ จำนวน 191 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบค่าที

ผลการวิจัยพบว่า (1) การบริหารงานตามหลักพรหมวิหารธรรมของผู้บริหารวิทยาลัยอาชีวศึกษาจังหวัดยโสธร สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับปานกลาง และ (2) เปรียบเทียบการบริหารงานตามหลักพรหมวิหารธรรมของผู้บริหารวิทยาลัยอาชีวศึกษาจังหวัดยโสธร สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ตามการประเมินของครูจำแนกตามระดับการศึกษา และประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน โดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน

คำสำคัญ: การบริหารงาน, หลักพรหมวิหารธรรม, ผู้บริหารวิทยาลัยอาชีวศึกษาจังหวัดยโสธร, สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา

Abstract

The objectives of this research were: (1) to study administration according to principles of Brahma Vihara Dhamma of administrators Yasothon Vocational Education Commission; and (2) to compare administration according to principles of Brahma Vihara Dhamma of administrators Yasothon Vocational Education Commission, according to teachers' evaluations, classified by educational level, and work experience.

This research was a survey research. The population was 379 teachers in Yasothon Vocational College under Office of Vocational Education Commission. The sample was 191 teachers, obtained by stratified random sampling technique. The instrument for collection data was a five-point rating scale questionnaire. The statistics used for data analysis were frequency, percentage, mean, Standard Deviation, and t-test.

Major findings: (1) administration according to principles of Brahma Vihara Dhamma of administrators Yasothon Vocational Education Commission, in overall were at moderate level; and (2) comparison of administration according to principles of Brahma Vihara Dhamma of administrators Yasothon Vocational Education Commission, according to teachers' evaluations, classified by educational level, and work experience, in overall and all aspects were not different.

Keywords: Administration, Principles of Brahma Vihara Dhamma, Administrators Yasothon Vocational College, Office of Vocational Education ommission

บทนำ

การศึกษาเป็นกลไกหลักในการพัฒนากำลังคนให้มีคุณภาพ สามารถดำรงชีวิตอยู่ร่วมกับบุคคลอื่นในสังคมได้อย่างเป็นสุขในกระแสการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของโลกศตวรรษที่ 21 เนื่องจากการศึกษามีบทบาทสำคัญในการสร้างความได้เปรียบของประเทศเพื่อการแข่งขันและยืนหยัดในเวทีโลก ภายใต้ระบบเศรษฐกิจ และสังคมที่เป็นพลวัตประเทศต่างๆ ทั่วโลกจึงให้ความสำคัญและทุ่มเทกับการพัฒนาการศึกษาเพื่อพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของตนให้สามารถก้าวทันการเปลี่ยนแปลงของระบบเศรษฐกิจ และสังคมของประเทศ ภูมิภาค และของโลก (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ. 2560: 1) ในการพัฒนาการศึกษาผู้บริหารสถานศึกษาเป็นบุคลากรที่สำคัญและจำเป็นต้องมีองค์ความรู้เกี่ยวกับการบริหารงานด้านการศึกษาเพื่อให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 และต้องมีคุณธรรม จริยธรรมในการบริหารการศึกษา ซึ่งยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. 2561-2580 ได้กำหนดให้บุคลากรภาครัฐเป็นคนดีและเก่ง ยึดหลักคุณธรรม จริยธรรม มีจิตสำนึก มีความสามารถสูง มุ่งมั่นและเป็นมืออาชีพในการปฏิบัติหน้าที่และขับเคลื่อนภารกิจ ยุทธศาสตร์ชาติ โดยภาครัฐมีกำลังคนที่เหมาะสมทั้งปริมาณและคุณภาพ มีระบบการบริหารจัดการและพัฒนาบุคลากรให้เหมาะสมกับความต้องการในการปฏิบัติงาน มีความก้าวหน้าในอาชีพ สามารถจูงใจให้คนดีคนเก่งทำงานในภาครัฐ มีระบบพัฒนาขีดความสามารถบุคลากรภาครัฐให้มีสมรรถนะใหม่ๆ สามารถรองรับการเปลี่ยนแปลงบริบทการพัฒนาที่มีเสริมสร้างคุณธรรมและจริยธรรม (ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. 2561-2580). 2561: 6)

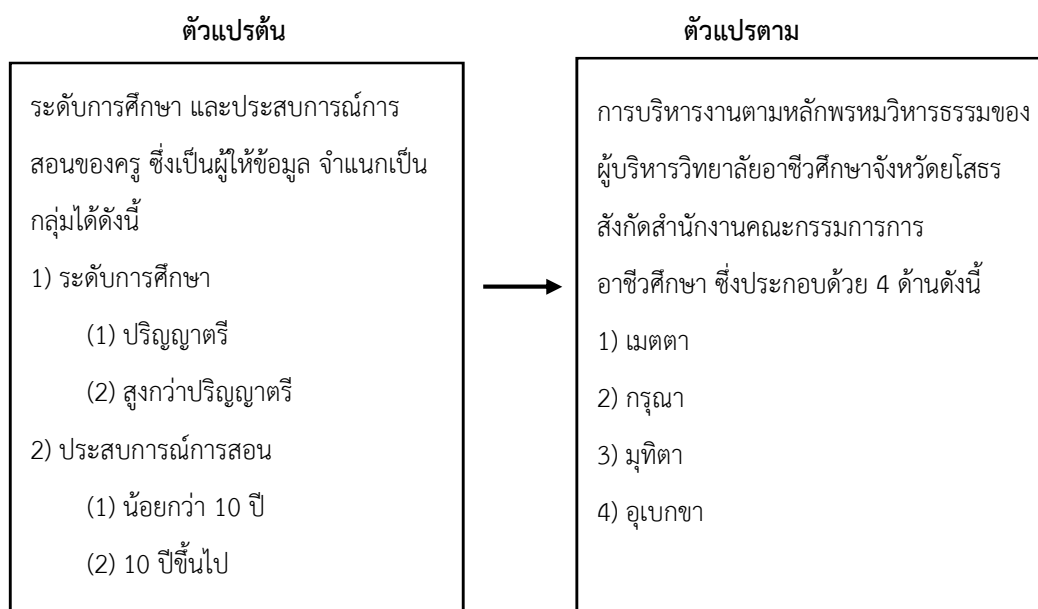
จากความเป็นมาและความสำคัญดังกล่าวพบว่ามีประเด็นปัญหาในด้านต่างๆ ในการปฏิบัติงาน ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาการบริหารงานตามหลักพรหมวิหารธรรมของผู้บริหารวิทยาลัยอาชีวศึกษาจังหวัดยโสธร สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา เพื่อนำผลการวิจัยมาแก้ไข ปรับปรุง พัฒนาและใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาให้สามารถบริหารงานทางการศึกษาโดยใช้หลักพรหมวิหารธรรม บริหารจัดการศึกษา โดยศึกษาจากการประเมินของครูที่ปฏิบัติการสอน ซึ่งมีความใกล้ชิดปฏิบัติงานร่วมกับผู้บริหารอย่างต่อเนื่อง ผู้วิจัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่าข้อมูลที่ได้อาจเป็นประโยชน์กับการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษามากที่สุด และนำไปสู่ผลอย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- 1) เพื่อศึกษาการบริหารงานตามหลักพรหมวิหารธรรมของผู้บริหารวิทยาลัยอาชีวศึกษาจังหวัดยโสธร สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา
- 2) เพื่อเปรียบเทียบการบริหารงานตามหลักพรหมวิหารธรรมของผู้บริหารวิทยาลัยอาชีวศึกษาจังหวัดยโสธร สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ตามการประเมินของครูโดยจำแนกตามระดับการศึกษา และประสบการณ์ในการสอน

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยมุ่งศึกษาการบริหารงานตามหลักพรหมวิหารธรรมของผู้บริหารวิทยาลัยอาชีวศึกษาจังหวัดยโสธร สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ตามหนังสือพุทธวิธีในการสอนของ พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต) (2556: 24) เรื่องการบริหารตามหลักพรหมวิหารธรรมของผู้บริหาร ประกอบด้วยด้าน เมตตา กรุณา มุทิตา และอุเบกขา มาเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัยดังภาพที่ 1.1

ภาพที่ 1.1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

1) ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ครูในวิทยาลัยอาชีวศึกษาจังหวัดยโสธร สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา 5 สถานศึกษา ปีการศึกษา 2567 จำนวน 379 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ คือ ครูในวิทยาลัยอาชีวศึกษาจังหวัดยโสธร สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา 5 สถานศึกษา ปีการศึกษา 2567 จำนวน 191 คน ซึ่งได้มาโดยการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างจากตารางเครชีและมอร์แกน Kerjcie and Morgan (1970: 607-610) ที่ความเชื่อมั่นไม่น้อยกว่า 95% โดยใช้วิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิตามสัดส่วนของประชากร (Proportional Stratified Random Sampling)

2) ขอบเขตด้านเนื้อหา

การวิจัย เรื่อง การบริหารงานตามหลักพรหมวิหารธรรมของผู้บริหารวิทยาลัยอาชีวศึกษาจังหวัดยโสธร สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ตามหนังสือพุทธวิธีในการสอนของ พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต) (2556: 24) เรื่องการบริหารงานตามหลักพรหมวิหารธรรม ประกอบด้วย ด้านเมตตา ด้านกรุณา ด้านมุทิตา และด้านอุเบกขา

3) ตัวแปรที่ศึกษา

3.1 ตัวแปรต้น ได้แก่ระดับการศึกษา และประสบการณ์การสอนของครู ซึ่งเป็นผู้ให้ข้อมูล จำแนกเป็นกลุ่มได้ดังนี้ 1) ระดับการศึกษาจำแนกเป็น ปริญญาตรี สูงกว่าปริญญาตรี 2) ประสบการณ์การสอน จำแนกเป็น น้อยกว่า 10 ปี และ 10 ปีขึ้นไป

3.2 ตัวแปรตาม ได้แก่การบริหารงานตามหลักพรหมวิหารธรรมของผู้บริหารวิทยาลัยอาชีวศึกษา จังหวัดยโสธร สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ซึ่งประกอบด้วย 4 ด้านดังนี้ ด้านเมตตา ด้านกรุณา ด้านมุทิตา และด้านอุเบกขา

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบวัดที่มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับของลิเคอร์ท (Likert Scale) แบบออกเป็น 2 ตอน ดังนี้ (ชูศรี วงศ์รัตน์, 2560: 60)

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปเป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ(Check List) มุ่งสำรวจข้อมูลของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ ระดับการศึกษา และประสบการณ์ในการสอน

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับการบริหารงานตามหลักพรหมวิหารธรรม ของผู้บริหารวิทยาลัยอาชีวศึกษา จังหวัดยโสธร สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา โดยมีลักษณะเป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณ 5 ระดับ จำนวน 32 ข้อ แบ่งเป็น 4 ด้าน ประกอบด้วย

1. ด้านเมตตา	จำนวน 8 ข้อ
2. ด้านกรุณา	จำนวน 8 ข้อ
3. ด้านมุทิตา	จำนวน 8 ข้อ
4. ด้านอุเบกขา	จำนวน 8 ข้อ

ลักษณะของแบบสอบถามเป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) แบ่งระดับความต้องการเป็น 5 ระดับ ตามแบบของลิเคอร์ท (Likert, 1965 อ้างถึงใน บุญชม ศรีสะอาด, 2556) โดยมีเกณฑ์การให้คะแนนดังนี้

5 หมายถึง	มีการบริหารตามหลักพรหมวิหารธรรมในระดับ มากที่สุด
4 หมายถึง	มีการบริหารตามหลักพรหมวิหารธรรมในระดับ มาก
3 หมายถึง	มีการบริหารตามหลักพรหมวิหารธรรมในระดับ ปานกลาง
2 หมายถึง	มีการบริหารตามหลักพรหมวิหารธรรมในระดับ น้อย
1 หมายถึง	มีการบริหารตามหลักพรหมวิหารธรรมในระดับ น้อยที่สุด

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ในการสร้างเครื่องมือเพื่อใช้สำหรับเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการดังนี้

1. ผู้วิจัยได้ศึกษา ค้นคว้าเอกสาร ตำรา วารสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานตามหลักพรหมวิหารธรรมของผู้บริหารวิทยาลัยอาชีวศึกษาจังหวัดยโสธร เพื่อนำมาสร้างเครื่องมือ

2. วิเคราะห์ สังเคราะห์แนวคิด ทฤษฎี และสรุปเป็นนิยามศัพท์เฉพาะของการบริหารงานตามหลักพรหมวิหารธรรมของผู้บริหารวิทยาลัยอาชีวศึกษาจังหวัดยโสธร

3. สร้างแบบสอบถามให้ครอบคลุมกับวัตถุประสงค์ของการวิจัยที่เกี่ยวกับการบริหารงานตามหลักพรหมวิหารธรรมของผู้บริหารวิทยาลัยอาชีวศึกษาจังหวัดยโสธร สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา โดยเลือกเทคนิคที่ใช้ในการวัดในครั้งนี้ เลือกเทคนิคการวัดเจตคติตามแนวคิดของ ไกลเคิร์ท (ชูศรี วงศ์รัตน์. 2560: 60) ที่เป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับจากมากที่สุดจนถึงน้อยที่สุด ทั้ง 4 ด้าน

4. นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นเสนออาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อพิจารณาตรวจสอบแก้ไขสำนวนและความถูกต้องของการใช้ภาษา ความครอบคลุมตามขอบเขต และนิยามศัพท์

5. นำแบบสอบถามที่ได้รับการแก้ไขแล้วเสนอให้คณะกรรมการผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่านเพื่อพิจารณาตรวจสอบ ความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content validity) แล้วนำมาหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ (Index of Item Objective Congruence: IOC) ของแบบสอบถาม และเลือกข้อที่มีค่าดัชนีความสอดคล้องตั้งแต่ .50 ขึ้นไป ได้ค่า IOC 0.67-1.00

6. นำข้อเสนอแนะจากผู้เชี่ยวชาญมาปรับปรุงแก้ไข และนำเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบแก้ไขการใช้ภาษาในแบบสอบถามให้ถูกต้องเหมาะสมยิ่งขึ้น

7. นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขจากผู้เชี่ยวชาญจนมีความสมบูรณ์ และมีความเหมาะสมแล้วไปทดลองใช้ (Try Out) กับกลุ่มประชากรที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างในการวิจัย จำนวน 30 คน แล้วนำมาหาความเชื่อมั่นของเครื่องมือ (Reliability) ทั้งฉบับและรายด้าน โดยหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) อ้างถึงใน ผ่องศรี วาณิชศุภวงศ์, (2546: 147) ได้เท่ากับ 0.94-0.81

8. นำแบบสอบถามที่ทดลองใช้แล้วปรับปรุงและตรวจสอบความถูกต้อง จัดทำแบบสอบถามเป็นฉบับสมบูรณ์เพื่อนำไปใช้เป็นเครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างต่อไป

สถิติที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยได้ใช้สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

1. สถิติที่ใช้ในการหาคุณภาพของเครื่องมือ

1.1 ค่าความเที่ยงตรงของเนื้อหา (Content Validity) ด้วยดัชนีความสอดคล้องของข้อคำถามและวัตถุประสงค์ (Index of Item Objective Congruence: IOC)

1.2 ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม (Reliability) ด้วยการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ตามวิธีของครอนบาค (Cronbach)

2. ค่าสถิติขั้นพื้นฐาน

2.1 ความถี่ (Frequency)

2.2 ร้อยละ (Percentage)

2.3 ค่าเฉลี่ย (Mean: $\bar{X}$)

2.4 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation: S.D.)

3. สถิติที่ใช้ตรวจสอบสมมติฐาน

3.1 การวิเคราะห์เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของการบริหารงานตามหลักพรหมวิหารธรรมของผู้บริหารวิทยาลัยอาชีวศึกษาจังหวัดยโสธร สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ของครู จำแนกตามระดับการศึกษา และประสบการณ์การสอน ประเภทละ 2 กลุ่ม โดยการหาค่าที (Independent t-test)

สรุปผลการวิจัย

1. การบริหารงานตามหลักพรหมวิหารธรรมของผู้บริหารวิทยาลัยอาชีวศึกษาจังหวัดยโสธร สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ด้านภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ทุกด้านมีระดับการบริหารงานตามหลักพรหมวิหารธรรมของผู้บริหาร อยู่ในระดับปานกลาง เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย คือ ด้านกรุณา ด้านเมตตา ด้านมุทิตา และ ด้านอุเบกขา ตามลำดับ โดยมีรายละเอียดแต่ละด้าน ดังนี้

1.1 ด้านเมตตาอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า มีการบริหารงานตามหลักพรหมวิหารธรรมของผู้บริหาร ด้านเมตตาอยู่ในระดับมาก จำนวน 1 ข้อและระดับปานกลาง จำนวน 7 ข้อ โดยที่ ผู้บริหารมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีต่อครูและบุคลากรในสถานศึกษามีการปฏิบัติสูงสุด รองลงมา คือ ผู้บริหารมีการบริหารงานด้วยความโปร่งใส ส่วนข้อที่มีการปฏิบัติต่ำสุด คือ ผู้บริหารมีพฤติกรรมที่มุ่งทำประโยชน์ และอุทิศเวลาในการปฏิบัติงาน

1.2 ด้านกรุณาอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า มีการบริหารงานตามหลักพรหมวิหารธรรมของผู้บริหาร ด้านกรุณาอยู่ในระดับมาก จำนวน 1 ข้อและระดับปานกลาง จำนวน 7 ข้อ โดยที่ ผู้บริหารรับฟังปัญหาในการปฏิบัติงานของครูและบุคลากรในสถานศึกษามีการปฏิบัติสูงสุด รองลงมา คือ ผู้บริหารสร้างขวัญและกำลังใจให้แก่ครูและบุคลากรในสถานศึกษา ส่วนข้อที่มีการปฏิบัติต่ำสุด คือ ผู้บริหารทำตนเป็นแบบอย่างที่ดีในด้านการเป็นผู้มีความกรุณาอยู่เสมอ

1.3 ด้านมุทิตาอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า มีการบริหารงานตามหลักพรหมวิหารธรรมของผู้บริหาร ด้านกรุณาอยู่ในระดับมาก จำนวน 1 ข้อและระดับปานกลาง จำนวน 7 ข้อ โดยที่ ผู้บริหารมีความยินดีเมื่อเห็นครูและบุคลากรในสถานศึกษามีความเจริญก้าวหน้ามีการปฏิบัติสูงสุด รองลงมา คือ ผู้บริหารส่งเสริมให้ครูและบุคลากรในสถานศึกษามีการพัฒนาความเจริญก้าวหน้าในทุกๆ ด้าน ส่วนข้อที่มีการปฏิบัติต่ำสุด คือ ผู้บริหารเอาใจใส่ต่อครูและบุคลากรทุกคนอย่างเสมอภาคกัน

1.4 ด้านอุเบกขาอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ทุกข้อมีการบริหารตามหลักพรหมวิหารธรรมของผู้บริหาร ด้านอุเบกขาอยู่ในระดับปานกลาง โดยที่ ผู้บริหารมีการวางตัวเป็นกลางในการบริหารงาน รองลงมา คือ ผู้บริหารมีเหตุผล และมีความเที่ยงธรรมในการบริหารงานอันเป็นการรักษาความถูกต้อง ส่วนข้อที่มีการปฏิบัติต่ำสุด จำนวน 2 ข้อ คือ ผู้บริหารรับฟังความคิดเห็นของครูและบุคลากรคนในสถานศึกษา และผู้บริหารวางตัวที่เหมาะสมไม่เอนเอียงในการบริหารงาน

2. ผลการเปรียบเทียบการบริหารงานตามหลักพรหมวิหารธรรมของผู้บริหารวิทยาลัยอาชีวศึกษาจังหวัดยโสธร สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ตามการประเมินของครูจำแนกตาม ระดับการศึกษา และประสบการณ์การสอน

2.1 ผลการเปรียบเทียบการบริหารงานตามหลักพรหมวิหารธรรมของผู้บริหารวิทยาลัยอาชีวศึกษาจังหวัดยโสธร สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ตามการประเมินของครู จำแนกตามระดับการศึกษาโดยรวม พบว่า ครูที่มีการศึกษาระดับปริญญาตรี ประเมินเกี่ยวกับการบริหารงานตามหลักพรหมวิหารธรรมของผู้บริหารวิทยาลัยอาชีวศึกษาจังหวัดยโสธร สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา เฉลี่ยเท่ากับ 3.12 และครูที่มีการศึกษาสูงกว่าระดับปริญญาตรี ประเมินเฉลี่ยเท่ากับ 3.11 เมื่อทำการเปรียบเทียบการประเมินของครูทั้ง 2 กลุ่มที่มีระดับการศึกษาต่างกัน พบว่าไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ทุกด้านประเมินไม่แตกต่างกัน

2.2 ผลการเปรียบเทียบการบริหารงานตามหลักพรหมวิหารธรรมของผู้บริหารวิทยาลัยอาชีวศึกษาจังหวัดยโสธร สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ตามการประเมินของครูจำแนกตามประสบการณ์การสอน โดยรวม พบว่า ครูที่มีประสบการณ์ในการสอนน้อยกว่า 10 ปี ประเมินเกี่ยวกับการบริหารงานตามหลักพรหมวิหารธรรมของผู้บริหารวิทยาลัยอาชีวศึกษาจังหวัดยโสธร สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา เฉลี่ยเท่ากับ 3.13 และ ครูที่

มีประสบการณ์ในการสอน 10 ปีขึ้นไป ประเมินเฉลี่ยเท่ากับ 2.83 เมื่อทำการเปรียบเทียบการประเมินของครูทั้ง 2 กลุ่มที่มีระดับการศึกษาต่างกัน พบว่าไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้านประเมินไม่แตกต่างกัน

อภิปรายผล

การศึกษาการบริหารงานตามหลักพรหมวิหารธรรมของผู้บริหารวิทยาลัยอาชีวศึกษาจังหวัดยโสธร สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา อภิปรายผล ดังนี้

1. จากการศึกษาการบริหารงานตามหลักพรหมวิหารธรรมของผู้บริหารวิทยาลัยอาชีวศึกษาจังหวัดยโสธร สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา พบว่า ด้านภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณารายด้านพบว่าทุกด้านมีระดับการบริหารงานตามหลักพรหมวิหารธรรมของผู้บริหาร อยู่ในระดับปานกลาง เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย คือ ด้านกรุณา ด้านเมตตา ด้านมุทิตา และด้านอุเบกขา ตามลำดับ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการเลือกหลักธรรมมาปฏิบัติเพื่อให้บรรลุเป้าหมายว่าการจะเป็นนักบริหารที่เก่งและดีเราควรปฏิบัติธรรมที่เหมาะสมกับการบริหารเพื่อตอบคำถามนี้ เราต้องทราบก่อนว่านักบริหารทำหน้าที่บริหารซึ่ง ดังนั้นนักบริหารต้องมีหลักธรรมหรือนำธรรมะข้อใดข้อหนึ่งมาเป็นแนวทางปฏิบัติ จึงจะสามารถแก้ไขปัญหาได้อย่างเหมาะสม ดังนั้น บุคลากรในองค์กรจะทำงานเป็นทีมได้ดียิ่งขึ้น จะต้องมียุทธศาสตร์ที่ดีคอยกำกับดูแลนักบริหารที่ดีในทางธรรมคือ ต้องมีพรหมวิหาร 4 ประการคือ 1) เมตตา หมายถึง ความรักใคร่ความคิดปรารถนาดี 2) กรุณา หมายถึง ความสงสารอยากให้ผู้อื่นพ้นทุกข์ 3) มุทิตา หมายถึง ความพลอยยินดีเมื่อผู้อื่นได้ดี 4) อุเบกขา หมายถึง การวางเฉย การทำตัวเป็นกลาง ไม่มีอคติหรือลำเอียง พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.ต. ปยุตโต, 2559) ผู้บริหารในฐานะผู้นำทางการศึกษาจึงควรมีแนวปฏิบัติที่อยู่ในกรอบคุณธรรม เพราะคุณธรรมเป็นเครื่องเหนี่ยวรั้งจิตใจบุคคลให้ประพฤติในทางที่ถูกที่ควร และเป็นเครื่องมือช่วยส่งเสริมให้บุคคลนั้นเป็นที่ยอมรับนับถือแก่ผู้ร่วมงาน ทำให้ผู้ร่วมงานเกิดขวัญและกำลังใจ รู้สึกมีความมั่นคงในการปฏิบัติงาน ซึ่งจะส่งผลให้การปฏิบัติงานดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ และคุณธรรมที่ผู้บริหารพึงมีนั้นปรากฏอยู่ในหลักของพระพุทธศาสนา ระเบียบ กฎหมาย คำสั่ง จรรยาบรรณระเบียบวินัยข้าราชการครู ถือเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่งสำหรับผู้ประกอบวิชาชีพครู เพราะคุณธรรมเป็นเครื่องประกันคุณภาพของผู้บริหารสถานศึกษา ครูและบุคลากรทางการศึกษา (พระครูวิจิตรสาธิต, 2560: 1-15) ผู้บริหารสถานศึกษาจำเป็นต้องปฏิรูปตนเองต้องมีความรู้ความสามารถ มีทักษะและประสบการณ์ทางการบริหารเพื่อการเปลี่ยนแปลงองค์กรครั้งใหญ่ โดยเป็นผู้นำและประสานความร่วมมือจากทุกฝ่ายที่มีความสามารถทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในเรื่องการเรียนการสอนและการเรียนรู้รวมถึงการประสานสัมพันธ์ระดับสังคมและจัดหาทรัพยากรได้อย่างมีประสิทธิภาพ นำไปสู่ความสำเร็จตามเป้าหมายที่ต้องการโดยเฉพาะอย่างยิ่ง สอดคล้องกับงานวิจัย

นันทพร ทองเชื้อ มิตรภาณี พุ่มกล่อมและพงษ์ศักดิ์ รวมชมรัตน์ (2564) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การบริหารตามหลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารสถานศึกษาในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 1 ผลการศึกษาพบว่า การบริหารตามหลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารสถานศึกษาในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 1 โดยภาพรวมมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากทุกด้าน เรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยคือด้านเมตตา ด้านกรุณา ด้านอุเบกขา และด้านมุทิตา

รพีพรรณ สีสต์ (2565: 5) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การบริหารงานตามหลักคุณธรรมพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครู โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพระนครกรุงเทพมหานคร ผลการศึกษาพบว่า 1) การบริหารงานตามหลักคุณธรรมพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครู โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพระนครกรุงเทพมหานคร โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมากที่สุด

2. ผลการเปรียบเทียบการบริหารงานตามหลักพรหมวิหารธรรมของผู้บริหารวิทยาลัยอาชีวศึกษาจังหวัดยโสธร สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ตามการประเมินของครูจำแนกตามระดับการศึกษา และประสบการณ์ใน

การสอนโดยรวม พบว่า ทุกกลุ่มประเมินไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้านประเมินไม่แตกต่างกัน เช่นเดียวกัน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าปัจจุบันนี้ผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ได้มีการบริหารงาน ตามนโยบายของสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ โดยเน้นการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่ายโดยมีพันธกิจสำคัญ คือ (1) ผลิตและพัฒนากำลังคนสายอาชีพ ให้เป็นกำลังคนที่มีคุณภาพและสมรรถนะสูง ตอบโจทย์การพัฒนาประเทศ (2) เพิ่มโอกาสและลดความเหลื่อมล้ำในการเข้าถึงระบบการเรียนรู้วิชาชีพ ด้วยรูปแบบวิธีการที่ยืดหยุ่นหลากหลาย ตอบสนองต่อความต้องการในการเรียนรู้และพัฒนาอาชีพของคนทุกช่วงวัย (3) เสริมสร้างและขยายภาคีเครือข่ายความร่วมมือเพื่อการระดมทรัพยากร และยกระดับคุณภาพการอาชีวศึกษาและการฝึกอบรมวิชาชีพ (4) ยกระดับคุณภาพหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ให้มีความทันสมัย ตอบโจทย์การศึกษาแห่งอนาคต และเชื่อมโยงกับมาตรฐานอาชีพหรือมาตรฐานการปฏิบัติงานทั้งในระดับชาติและระดับสากล (5) ส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพครูและบุคลากรอาชีวศึกษาให้มีสมรรถนะสูงขึ้น และ (6) พัฒนวัตกรรมการเรียนรู้และการบริหารจัดการด้วยระบบเทคโนโลยีดิจิทัล (สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา, 2562: 12) จะเห็นได้ว่า การบริหารจัดการของสถานศึกษาในสังกัด สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ได้ยึดแนวทางดังกล่าวนี้มาใช้ในการบริหารจัดการอย่างทั่วถึงทุกแห่ง โดยที่การบริหารตามพันธกิจดังกล่าวเป็นการบริหารจัดการเพื่อสนองต่อนโยบายการบริหารสถานศึกษาที่เป็นนิติบุคคลอย่างชัดเจน การที่จัดให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการทั้งผู้มีส่วนร่วมภายในสถานศึกษาซึ่งได้แก่ ครู บุคลากรสายสนับสนุนการเรียนการสอน และบุคลากรอื่น ๆ และผู้มีส่วนร่วมภายนอก ได้แก่ ผู้ปกครอง คณะกรรมการสถานศึกษาและองค์กรทั้งภาครัฐและเอกชนอื่น ๆ อย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ ย่อมทำให้เกิดความผูกพัน สมัคสมานสามัคคี และมีความรู้สึกผูกพันต่อองค์กรร่วมกัน ดังนั้นเมื่อเกิดความร่วมมือในการบริหารจัดการร่วมกันจึงทำให้ครูทุกกลุ่มอายุ ทุกระดับการศึกษาและทุกระดับประสบการณ์การสอนประเมินการใช้หลักพรหมวิหาร 4 ในการบริหารจัดการของผู้บริหารสถานศึกษาไม่แตกต่างกัน สอดคล้องกับผลการวิจัยของ จูรี สายจันเจียม และคณะ (2560: 85 – 86) ที่ได้ศึกษาเรื่องรูปแบบการบริหารงานบุคคล ตามหลักพรหมวิหารธรรมของผู้บริหารวิทยาลัยอาชีวศึกษาจังหวัดยโสธร สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ผลการวิจัยพบว่าเมื่อเปรียบเทียบการบริหารงานบุคคล ตามหลักพรหมวิหารธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาวิทยาลัยอาชีวศึกษาจังหวัดยโสธร สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา โดยรวมทั้ง 4 ด้าน จำแนกตามระดับการศึกษาและประสบการณ์ในการสอน พบว่า ระดับการศึกษาและประสบการณ์ในการสอนต่างกันมีการบริหารงานบุคคลตามหลักพรหมวิหารธรรมของผู้บริหาร โดยรวม ทั้ง 4 ด้านไม่แตกต่างกัน และสอดคล้องกับ วิษระ คณะทรง (2565) ที่ได้ทำการศึกษาการบริหารงานบุคคลตามหลักพรหมวิหารธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยอง เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า (1) ครูมีการประเมินเกี่ยวกับการบริหารงานบุคคลตามหลักพรหมวิหารธรรม ของผู้บริหารสถานศึกษา โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก (2) การเปรียบเทียบการบริหารงานบุคคลตามหลักพรหมวิหารธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาระยอง เขต 2 จำแนกตามเพศ อายุ และประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน โดยรวมแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ สามารถนำผลการวิจัยไปใช้ในการบริหารงานบุคคล ซึ่งส่งผลให้ครูและผู้บริหารสถานศึกษาสามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพและมีความสุขได้

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

จากผลการวิจัยเรื่องการบริหารงานตามหลักพรหมวิหารธรรมของผู้บริหารวิทยาลัยอาชีวศึกษาจังหวัดยโสธร สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา

1. ด้านเมตตา พบว่า ผู้บริหารบริหารให้ความยุติธรรมต่อครูและบุคลากรอย่างเท่าเทียมกันในระดับมากแม้จะน้อยกว่าด้านอื่น ๆ ผู้บริหารจึงควรให้ความยุติธรรมต่อครูบุคลากรอย่างเท่าเทียมกันให้มากยิ่งขึ้น
2. ด้านกรุณา พบว่า ผู้บริหารสร้างความรัก ความศรัทธาที่ดีให้เกิดขึ้นในสถานศึกษาในระดับมากแม้จะน้อยกว่าด้านอื่น ๆ ผู้บริหารจึงควรสร้างความรัก ความศรัทธาที่ดีให้เกิดขึ้นในสถานศึกษาให้มากยิ่งขึ้น
3. ด้านมุทิตา พบว่า ผู้บริหารเอาใจใส่ต่อบุคลากรทุกคนอย่างเสมอภาคกันในระดับมาก แม้จะน้อยกว่าด้านอื่น ๆ แสดงให้เห็นว่าผู้บริหารควรเอาใจใส่ต่อบุคลากรทุกคนอย่างเสมอภาคกันให้มากขึ้น
4. ด้านอุเบกขา พบว่า ผู้บริหารมีการวางตัวเป็นกลางในการบริหารงาน ในระดับมากแม้จะน้อยกว่าด้านอื่น ๆ แสดงให้เห็นว่าผู้บริหารยังต้องวางตัวให้เป็นแบบอย่างวางตัวเป็นกลางเน้นหลักความเสมอภาคและความเท่าเทียมกันในการบริหารงานให้มากขึ้น

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานตามหลักพรหมวิหารธรรมของผู้บริหารวิทยาลัยอาชีวศึกษาจังหวัดยโสธร สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา
2. ควรมีการศึกษาเพื่อการบริหารงานตามหลักพรหมวิหารธรรมของผู้บริหารวิทยาลัยอาชีวศึกษาจังหวัดยโสธร สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา
3. ควรมีการศึกษาการใช้หลักธรรมอื่น ๆ ในการบริหารงานตามหลักพรหมวิหารธรรมของผู้บริหารวิทยาลัยอาชีวศึกษาจังหวัดยโสธร สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา

เอกสารอ้างอิง

- กมลพรรณ พึ่งดวง. (2560). การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลกับประสิทธิผลของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา) มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2546). คู่มือการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นนิติบุคคล. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์.
- การศึกษาพังงา. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต.
- ญาดาวิ บุญตา. (2565). ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระแก้ว เขต 2. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา) มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.
- ทิวรัตน์ ครุพันธ์ และคณะ. (2565). แนวทางการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารมาภิบาลสำหรับโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ปีที่ 7 ฉบับที่ 7 เดือนกรกฎาคม 2563.
- ธีระ รุญเจริญ. (2550). การบริหารโรงเรียนยุคปฏิรูปการศึกษา. (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพมหานคร: ข้าวฟ่าง.
- นพปฎล สุนทรนนท์. (2560). การบริหารภาครัฐไทย ปัญหา แนวทางแก้ไข และประเด็นท้าทาย. ปทุมธานี: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- นิพนธ์ กีนาวงศ์. (2554). หลักการบริหารการศึกษา. พิษณุโลก: มหาวิทยาลัยนเรศวร
- ปธาน สุวรรณมงคล, การบริหารงานภาครัฐกับการสร้างธรรมาภิบาล (กรุงเทพฯ: สถาบันพระปกเกล้า, 2558)
- ปราชญา กล้าผจญ, และสมคิด คงเที่ยง. (2557). 108 คัมภีร์บริหาร สะพานสู่ความสำเร็จ. กรุงเทพฯ: ปราชญา พับลิชชิ่ง.
- พิทยา บวรวัฒนา. (2556). ทฤษฎีองค์การสำหรับรัฐประศาสนศาสตร์. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- พิสิทธิ์ วิทยา. (2564). แนวทางการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาล ของวิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยี กลุ่มสถาบันการอาชีวศึกษาเกษตรภาคเหนือ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา) มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.
- ภูมิ พงษ์โชคชัย. (2557). การใช้ทักษะการบริหารงานของฝ่ายบริหารโรงเรียนมัธยมวัดดุสิตาราม. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต (สาขาการบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- มนูญ รมแก้ว. (2553). สภาพและปัญหาการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นนิติบุคคลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจังหวัดปัตตานี. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา) มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา.
- มัลลิกา ต้นสอน. (2554). กลยุทธ์ธุรกิจ. กรุงเทพฯ: เอ็กซ์เปอร์เน็ท.
- ยาเป็น เรื่องจรรยา. (2555). บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษา. สืบค้นเมื่อ 1 กรกฎาคม 2567, จาก <http://www.kroobannok.com/39826>
- ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการสร้างระบบบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี พ.ศ. 2542, ราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 116, ตอนที่ 63 ง (วันที่ 10 สิงหาคม 2542), 15.
- ราชบัณฑิตยสถาน, พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2556 (กรุงเทพฯ: พัฒนา ศึกษา, 2556), 597.
- รุจิรา เรือนเหมย. (2554). การพัฒนาแบบจำลองการฝึกอบรมทางไกลเพื่อพัฒนาสมรรถนะการสอนสำหรับครูในถิ่น ทำวิทยานิพนธ์พื้นที่สูงและทุรกันดารชายแดนทิศตะวันตกของประเทศไทย. วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสารคาม. 9 (พิเศษ): 601 - 615.
- วรพจน์ บุษราคัมวดี. (2551). วิชาองค์กรและการจัดการ. ปทุมธานี: มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ในพระบรมราชูปถัมภ์.
- วารุณี โพธิ์คำ. (2562). การบริหารสถานศึกษาโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหาร โรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาน้อมเกล้า. วารสารบัณฑิตศึกษา มจร. บ้านสมเด็จเจ้าพระยา 5(1)
- วิรัตน์ รัตนมณี, "การศึกษาการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา ขั้นพื้นฐานเขตตรวจราชการที่ 3 สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน"(วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาวิชานโยบายการจัดการและความเป็นผู้นำทางการศึกษาบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2550), 23-25.
- วิโรจน์ สารรัตน์. (2548). การบริหารโรงเรียนแบบกระจายอำนาจ. กรุงเทพฯ: ทิพย์วิสุทธิ.
- ศศิธร ขวัญหลาย. (2561). การบริหารโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา กลุ่มโรงเรียนศรีราชา 3 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลบุรี เขต 3. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต (สาขาการบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยบูรพา
- ศิรินารถ นันทวัฒน์ภิรมย์. (2547). บทบาทสำคัญของผู้บริหารสถานศึกษา. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- ศุภณัฐ กุมภาว และธัชชัย จิตรนันท์. (2563). การพัฒนาแนวทางการบริหารสถานศึกษาโดยยึดหลักธรรมสถาบันพระปกเกล้า. (2558). คู่มืออำนาจในการเมืองการปกครอง (กรุงเทพฯ: สถาบันพระปกเกล้า
- สมคิด เลิศไพฑูรย์. และคนอื่น ๆ. (2556). ท้องถิ่นโปร่งใส. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สมพงษ์ เกษมสิน. (2556). การบริหาร. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ไทยพัฒนาการพิมพ์.
- สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1กลุ่ม 3. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา) มหาวิทยาลัยบูรพา.
- สัมมา รณินต์. (2556). หลักทฤษฎีและปฏิบัติการบริหารการศึกษา. กรุงเทพฯ: ข้าวฟ่าง.

- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2551). แนวดำเนินงานของคณะกรรมการเขตพื้นที่การศึกษาและคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน. กรุงเทพฯ: ครูสภา.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2559). แผนพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560 - 2564). กรุงเทพฯ.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ (ก.พ.ร.), คู่มือการปฏิบัติงานขององค์การมหาชนตามแนวทางการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี (กรุงเทพฯ: สหพัฒนการพิมพ์, 2548), 12-13
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ (ก.พ.ร.), หลักธรรมาภิบาลของการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี(กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์คณะรัฐมนตรีและราชกิจจานุเบกษา, 2555)
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ. (2552). คู่มือการจัดระดับการกำกับดูแลองค์การภาครัฐตามหลักธรรมาภิบาลของการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี (Good Governance Rating). กรุงเทพมหานคร: พรีเมียร์โปร.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, "การบริหารราชการแผ่นดินที่มีประสิทธิภาพและธรรมาภิบาล," วารสารเศรษฐกิจและสังคม 53, 3 (กรกฎาคม 2559): ไม่ปรากฏเลขหน้า.
- สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ. (2559). ประกาศสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติเรื่อง หลักธรรมาภิบาลของสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ. กรุงเทพฯ: ผู้แต่ง.
- สำนักงานปฏิรูปการศึกษา. (2546). 3 ปี แห่งการปฏิรูปการศึกษาของ สปศ. กรุงเทพฯ ผู้แต่ง.สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ. (2555). หลักธรรมาภิบาลของการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์คณะรัฐมนตรีและราชกิจจานุเบกษา.
- สำนักงานเลขาธิการครูสภา. (2540). เกณฑ์มาตรฐานผู้บริหารสถานศึกษา. กรุงเทพฯ: ครูสภาลาดพร้าว.
- สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี. (2565). แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2566—2570). ราชกิจจานุเบกษา.
- เสน่ห์ จัยโต. (2557). มิติใหม่การบริหารธรรมาภิบาลขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่น. นนทบุรี: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- เอกชัย กี่สุขพันธ์, และคนอื่นๆ. (2553). การบริหารจัดการที่ดีตามหลักธรรมาภิบาล. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- Best, J. W., & Kahn, J. V. (1993). Research in education (7th ed.). Boston: Allyn and Bacon.
- Campbell, A. G. (1976). Subjective measures of well-being. American Psychologist, 31, 117-124.
- Carlos, S. (2001). Good Governance and Aid Effectiveness: The World Bank and
- Casey-Cooper, M. (2005). Educational governance of the Morongo unified school district (California). Retrieved from: <http://www.lib.umi.com/dissertations/preview/3166794>
- Conditionality. The Georgetown Public Policy Review. 7(1): 1 - 22.
- Cronbach, L. J.(1990). Essentials of psychological testing (5th ed.). New York: Harper and Row.
- Fish, R. S. (1963). The tank of educational administration. New York: Harper and Row.
- Grace, K. A. (2002). Professional autonomy and collective endeavor in academic department: A study of department identity and practices that benefit the scholar, the institution and the public. Retrieved from <http://www.lib.umi.com/disse rtation/fullcit/3037252>
- Krejcie, R. V., & Morgan, D. W. (1970). Determining sample size for research activities. Educational and Psychological Measurement, 30(3), 607-610.

- Marcella, C. C. (2005). Educational governance of the Morongo unified school district California. Retrieved from <http://www.lib.umi.com/dissertation/preview/3166794>
- Taff, B. C. (1998). Teacher perceptions of principal role behavior and school effectiveness. Dissertation Abstracts International, 58(7), 4286-A.
- Tead, O. (1951). Art of administrative. New York: McGraw-Hill.
- UNDP. (1997) Corruption and Good Governance : Discussion Paper 3, Management Development Discussion, Bureau for Policy and Programme Support (New York: United Nations Development Programme,